

Felhívás a Budakörnyéki Natúrpark kialakításának ösztönzésére

Készítette: Szilvácsku Zsolt a Magyar Natúrpark Szövetség alelnöke

Jelenleg Magyarországon 9 hivatalosan elfogadott natúrpark működik. Németországban (104 db) és Franciaországban (43 db) kiemelten jelentős, sőt növekvő szerepük van a natúrparkoknak a helyi fejlesztések terén. A 2013-ban elfogadott Európai Natúrparkok Nyilatkozatában, melynek a Magyar Natúrpark Szövetség mellett 6 ország (német, osztrák, svájci, luxemburgi, szlovén és francia) natúrparkjainak szövetsége közösen határozta meg a natúrparkok céljait és tevékenységeit; 4 natúrparki pillér jelölte meg a natúrpark-modell célrendszerét:

1. pillér – A természeti és kulturális örökség megőrzése: a táj gondozása, ápolása, a táj megőrzésre érdemes karakterelemeinek és a tájértékeknek a védelme, az élőhelyek, fajok fennmaradása és a hozzájuk fűződő tudás és ismeret alkalmazása.

2. pillér – Környezeti nevelés, szemléletformálás: az érintett lakosság és a natúrpark területére érkező látogatók környezeti szemléletének formálása a helyi természeti örökség és a megőrzésükre tett erőfeszítések, a helyi környezettudatosság bemutatásán keresztül.

3. pillér – Vidékfejlesztés: helyi gazdasági és társadalmi fejlődés elősegítése, amely a helyi természeti és kulturális örökségi elemeken, valamint táji adottságokon alapul, a táji értékeket megőrző, gyarapító fejlesztések megvalósítása a helyi közösségek bevonásával (pl. gazdasági együttműködések, helyi termékek, helyi piacok, szegénység mérséklése, infrastruktúra fejlesztése), közösségépítés.

4. pillér – Turizmus és rekreáció: az érintett táj szépségére, harmóniájára, természeti és kulturális adottságaira, sajátos értékeire, egyediségére építő és azt fenntartó turisztikai és rekreációs kínálat megfogalmazása, a gyógyulást és pihenést elősegítő termékfejlesztés, desztináció-építés, turisztikai piacra vitel, együttműködés, közös értékesítés stb.

A nyilatkozat megfogalmazása szerint amellet, hogy a natúrparkok az integratív természetvédelem modellrégiói és a vidékfejlesztés motorjai, együttműködési modellek is: *„csak sok-sok partnerükkel együtt érhetik el céljaikat. Regionális fejlesztési céljaikat számos térségi szereplővel egyeztetve határozzák meg, és ezzel keretet kínálnak nagyszámú partner közös tevékenységéhez a térségek előremutató fejlesztésének érdekében. A natúrparkok magas elfogadottságnak örvendenek a lakosság körében, korszerű módon erősítik a regionális identitást és különösen alkalmasak az önkéntes közérdekű cselekvő polgári magatartás támogatására.”¹*

A hazai 9 natúrpark gazdaszervezetei az alábbiak típusokba sorolhatók:

- 1 közalapítvány: Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány;

¹ Részlet az Európai Natúrparkok nyilatkozatából. (Fordította Básthly Béla)

- *3 alapítvány:* Szabolcs–Szatmár–Beregi Természetvédelmi Közhasznú Alapítvány, Sokoró Ökológiai Park Alapítvány, Cserhát Natúrpark Közhasznú Alapítvány;
- *4 egyesület:* Hét Patak Gyöngye Natúrpark Egyesület, Írottkő Natúrparkért Egyesület, Völgy Hangja Fejlesztési Társaság Közhasznú Egyesület; Körösök Völgye Natúrpark Egyesület;
- *1 szövetség:* Által-ér Vízyűjtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség

Jól látható, hogy a civil szervezeti forma keretében működnek együtt önkormányzatok, civilek, helyi közösségek, egyházak és vállalkozók. A Magyarországi Natúrparkok Szakmai koncepciója jelöli ki a natúrparkok kialakításának kereteit, amely az alábbi címen érhető el:

http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/Naturpark/Nat%C3%BArpark_koncepci%C3%B3_140116_elfogadott_m.pdf

A Buda környéki táj (Zsámbéki-medence) kiválóan megfelel egy natúrpark kialakítási feltételeinek. Természeti adottságai, a kulturális és néprajzi öröksége, a számos környezetvédelmi, fenntarthatósági kezdeményezés és jó példa található, elkötelezett vállalkozók, önkormányzatok és civil szervezetek ismertek a térségben.

Natúrpark létrehozása jó keretet adhat a Pest megyei területfejlesztési dokumentumokban és a különböző 2014-20 közötti programokban (TÁMOP, VEKOP, GINOP, VP, KEHOP stb) megfogalmazott helyi gazdaságfejlesztési programoknak, projekteknek, különösen a közeli kohéziós forrásokra jogosult fejr és komárom megyei településekkel, vállalkozókkal és civilekkel együttműködésben (pl. a Vértes és Gerecse Natúrparkokkal kialakítható együttműködés).

Jelenleg készül a Magyar Natúrpark Szövetség, az MNVH, az FM és a Herman Ottó Intézet gondozásában a hazai natúrparkok fejlesztési koncepciója, amely felvázolja a natúrparkok fejlesztési lehetőségeit.

Javaslom, hogy gondolják át a térségi szereplők a Budakörnyéki Natúrpark kialakításának lehetőségét, hogy egy ilyen jó adottságokkal rendelkező, ugyanakkor mégis periférián elhelyezkedő táj időben ki tudja használni a közeljövőben várható lehetőségeket és megerősödve, együttműködve nézhessen szembe a jövőben várható környezeti-társadalmi kihívásokkal.

A natúrpark alakítás és működtetés is helyi közösségi ügy kell, hogy legyen, közös felelősségen és értékeken alapulva. A MNSz és a magam nevében is ígérhetem, amennyiben igénylik, szívesen segítjük a tájszintű együttműködés kialakítását, megerősítését.

A natúrpark, mint helyi, alulról jövő szerveződés célja, funkciója

A natúrpark a természeti értékek fenntartásán alapuló, a helyi önkormányzatok, civil szervezetek és a lakosság összefogása, együttműködése eredményeként létrejövő területfejlesztési együttműködés, amely az ökoturizmus fejlesztésén, a helyi nevezetességek, természeti értékek, a népi kultúra, hagyományok bemutatásán keresztül hozzájárul a természet és a táj értékeinek megőrzéséhez, a munkahelyteremtéshez és a lakosság életminőségének javításához.

A natúrpark, mint területi kategória

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 4. § q) pontjában foglalt definíció szerint a natúrpark az ország jellegzetes természeti, tájképi és kultúrtörténeti értékekben gazdag, a természetben történő aktív kikapcsolódás, felüdülés, gyógyulás, fenntartható turizmus és a természetvédelmi oktatás, nevelés, ismeretterjesztés, továbbá a természetkímélő gazdálkodás megvalósulását szolgáló nagyobb kiterjedésű területe.

A natúrpark név használatának feltételei

A natúrpark név használata a Tvt. 29/A. §-a alapján a környezetvédelmi és vízügyi miniszter hozzájárulásához kötött az alábbiak szerint.

Amennyiben a natúrparki kezdeményezés megfelel a Tvt-ben foglalt definíciónak, a hozzájárulás megadását a miniszternél lehet beadványban kérelmezni. A beadványhoz csatolni kell a tervezett natúrpark szakmai dokumentációját.

A dokumentációnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a natúrparkot képviselő szervezet és a natúrparkért felelős személy neve, székhelye (címe, telefon, e-mail, honlap stb.);
- a natúrpark létrehozásáért, működtetéséért felelős szervezet alapító okiratának másolata;
- az érintett (alapító) önkormányzatok, szervezetek egyetértő nyilatkozatai - amennyiben az alapító okiratról ez nem derülne ki - a natúrpark létesítéséről;
- a natúrpark kiterjedése (hektár), pontos lehatárolása [települések felsorolása, amelyek teljes közigazgatási területükkel a natúrpark területére esnek. Települések megnevezése, amelyek közigazgatási területük egy részével (helyrajzi számok feltüntetésével) esnek a natúrpark területére];
- a natúrpark létesítésének célja;
- a tervezett natúrpark fenntartási, fejlesztési koncepciója, illetve szakmai koncepciója, amelynek összhangban kell lennie a vonatkozó jogszabályokkal és a területre vonatkozó tervekkel (terület- és településrendezési, -fejlesztési tervek, természetvédelmi kezelési tervek stb.);
- védett természeti területekkel való átfedés esetén a működési területével érintett nemzeti park igazgatósággal megkötött együttműködési megállapodás;
- természetvédelmi oltalom alatt lévő natúrpark esetében a működési területével érintett nemzeti park igazgatóság véleménye;
- dátum, cégszerű aláírás.

